

Üstün Yetenekli Öğrencilerin Coğrafya'ya Yönelik Tutumlarının Kişisel Özellikleri Açısından İncelenmesi

Ayşegül ŞEYHOĞLU*, Yılmaz GEÇİT**

Öz

Bu çalışmanın amacı, Bilim ve Sanat Merkezlerindeki üstün yetenekli öğrencilerin coğrafyaya yönelik tutumlarını belirledikten sonra kişisel özelliklerinin tutumları üzerine etkisini ortaya koymaktır. Bu amaçla, rastgele seçilen 5 ildeki Bilim Sanat Merkezlerine kayıtlı 59 ortaöğretim öğrencisine 20 maddelik, 5 likert türünde, bir tutum ölçeği uygulanmıştır. Araştırma tarama modelindedir. Araştırmada elde edilen verilere t ve anova testleri uygulanmıştır. Araştırma sonucunda öğrencilerin coğrafyaya yönelik tutum puanları ortalaması "Orta düzeyde" ($\bar{X} = 3.13$) bulunmuştur. Ayrıca, öğrencilerin coğrafya dersine yönelik tutumlarında, Anadolu Lisesi öğrencileri lehine anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir. Ancak öğrencilerin; öğrenim gördükleri alan, sınıf düzeyi, aile geliri ve anne-babalarının eğitim durumları ile coğrafyaya yönelik tutumları arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır.

Anahtar Kelimeler: Bilim Sanat Merkezleri, Üstün Yetenekli Öğrenciler, Coğrafya, Eğitim, Tutum.

Abstract

The first purpose of this study is identifying gifted students' attitudes towards geography in Science and Art Centers and then determines the personal characteristics impacts on attitudes. To this end, 59 students registered to Science and Art Centers are selected randomly from five provinces. To this students 20-item, Likert-type 5, an attitude scale was applied. The research was carried out in the survey design. In data assessment, t-test, Anova analysis were used. As a result of study the average scores of students' attitudes towards geography "moderate" ($\bar{X} = 3.13$) were found. In addition, a significant difference in favor of High School students has been identified in students' attitudes towards geography course. However, there aren't any significant differences between students department, grade level, income of family and educational status of parents.

Key Words: Science And Art Centers, Gifted Students, Geography, Education, Attitude.

Giriş

"Coğrafya" yaklaşık 2000-2500 yıllık geçmişiyle en eski disiplinlerden birini teşkil etmektedir. Yerin (dünyanın) tasviri biçimindeki ilk tanımlamalarından günümüze kadar geçen süreçte coğrafyaya yönelik bakış açıları da önemli değişimler yaşanmıştır. Modern çağda bağımsız bir disiplin hüviyetine kavuşmuş olan bu bilim, artık günümüz dünyasında sahip olduğu yöntem, teknik ve bilgilerle, sorunlar çözen bir yapı kazanmıştır. Bu yönüyle uygulamalı bir boyut kazanan coğrafya, şehir planlamalarından arazi kullanımına, yerleşme seçiminden çeşitli ekonomik etkinliklere kadar birçok alanda verilerden yararlanılması zaruri bir konuma gelmiştir. Esasından geçmişini ilk insana kadar uzatmamız mümkün olan coğrafyanın günümüz dünyasındaki sorun çözücü niteliği ve pragmatist niteliği bu disipline yönelik tanımlamaları da değiştirmiştir. Sadece dünyanın betimlenmesi, açıklanması, yeni yerlerin keşfi, basit harita çizimleri ve gök cisimlerine yönelik çeşitli gözlem ve çalışmaların akabinde günümüzde coğrafya esasında insan boyutuna dikkat çekerek insan ve mekân arasındaki karşılıklı etkileşim ve bu etkileşim sonucundaki değişimi esas almaktadır. İlkçağda birçok düşünürün coğrafyayı bir tasvir ilmi olarak gördüğü (Efe, 1996:1) gerçeğine karşın günümüzde bu bakış açısının değişmiş olması beklenmektedir. Doğanay (1993:4) coğrafyanın esas amacını, "Coğrafi fenomenlerin oluşma nedenlerini ve sonuçlarını araştırmak, bunların toplumla olan karşılıklı ilişkilerini kurmak, dağılım nedenini belirlemek ve devletlerin yönetim kadrolarına rehberlik yapmaktır" şeklinde açıklamaktadır. Yapılan araştırmalarda bireylerin zihinlerinde ağırlıklı olarak doğal unsurlara (fiziki özellikler) ait çağrışımlar yapan coğrafyanın aslında en temel unsurunu insan oluşturur. Çünkü hiçbir insan izi taşımayan alanların, ne derece coğrafi bir mekân olabileceği tartışılabilir.

*KTÜ, Fatih Eğitim Fakültesi OSA Eğitimi Bölümü

**Rize Üniversitesi İlköğretim Bölümü

Coğrafyada insan boyutuna ciddiyetle temas edilmesi gerekliliğini savunan özellikle beşeri coğrafyacılar, insanın bütün coğrafyanın esaslı bir unsurunu oluşturduğu düşünceleriyle insanın coğrafyadaki önemini bütün açıklığıyla ortaya koymuşlardır (Blache, 1922, akt., Tümertekin, 1994:112). Gerçekten de coğrafya ister “Fiziki ve beşeri olayların dağılım düzen ve şekillerindeki farklılıkların ve bu farklılığı oluşturan süreçlerin incelenmesi”, ister “Mekân içinde değişen fiziki ve beşeri olaylar arasındaki ilişkiler ve bu ilişkilerin sebep ve sonuçlarına bağlı mekânsal değişimlerin incelenmesi” olarak tanımlansın, incelenmeye yöneldiği mekânsal farklılıkların başlıca meydana getiricisi olarak insana ayrı bir önem verir (Tümertekin, 1994: 112). Çeşitli beşeri ve ekonomik etkinliklerle, mekânsal değişimde önemli bir rol üstlenen insanlar, 20. yüzyıldan itibaren özellikle gelişmiş Avrupa ülkeleri ile A.B.D.’de, başta arazi kullanımı olmak üzere çeşitli küresel konularla ilgili çalışmalara önemli katkılar sağlamışlardır (Hardwick ve Holtgrieve, 1996: 3-4). Kısacası coğrafya, “Yerin tasviri” tanımlanmasından “İnsan ile çevresi arasındaki ilişkiyi nedensellik, ilgi ve dağılım prensipleri perspektifinde inceleyen, mekânsal değişimi ve bu değişim üzerinde etkin olan faktörlerin rollerini konu edinen” bir disiplin hüviyetine kavuşmuştur. Bu bakış açısıyla artık çeşitli sorunların çözümünde de işe koşulan coğrafya *klasik, bölgesel ve uzmanlaşma* evrelerinden sonra *uygulamalı* bir dönem yaşamaktadır. Ancak coğrafi düşüncenin gelişiminde önemli rol oynayan bu yaklaşımın ülkemizdeki yansımalarının istenen düzeyde olmadığı da bir gerçektir. Ülkemiz coğrafya eğitiminde öğretim programlarından öğretmenlerin mesleki gelişimlerine, araç-gereçlerden ders anlatım metotlarına kadar pek çok konuda problemler yaşanmaktadır (Dikmenli ve Aslan, 2009). Bu durumun doğal bir sonucu olarak Türkiye’deki coğrafya bilimi, uygulamalı coğrafya döneminin bir yansıması ve gereği olarak toplumsal birçok sorunun çözümünde etkin kullanılamamaktadır. Oysa birçok batı toplumunda bu disiplin bilgisayar ve internet destekli olmak üzere çeşitli alanlarda kullanılabilmektedir. Özellikle *coğrafi bilgi sistemlerinin* (CBS) bu alanda başı çektiği ve coğrafya eğitimine uyarlamasına yönelik yapılan çalışmaların önemli bir yer tuttuğu görülmektedir (Lemberg and Stoltman 1999, Bednarz 2004, akt., Dikmenli ve Aslan, 2009: 30).

Ülkemizde yukarıda belirtilen gelişim süreci içerisinde coğrafyaya yönelik “İnsan ve mekân etkileşimli” olması gereken bir yapının yansıdığı imajlardan ziyade, “Mekân” ağırlıklı imajlar görülmektedir (Şeyihoğlu ve Geçit, 2010). Coğrafya kavramının zihinlerde ağırlıklı olarak doğal unsurlara (yerşekilleri, iklim vb.) ait çağrışımlar yaptırması, modern coğrafya anlayışının bütünüyle zihinlere yerleşmediğine işaret etmektedir. Bu eksik imaj ve algıların öğretmen ve öğrencilerde mevcut olduğu çeşitli akademik araştırmalarda bulgulanmıştır. Örneğin; Alkış (2009) coğrafyaya yönelik bakış açılarının tespiti amacıyla 6 farklı üniversiteden 136 coğrafya öğretmen adayı ile bir çalışma gerçekleştirmiştir. Bu çalışma sonucunda öğrencilerin coğrafyayı yer ile ilgili bir disiplin olarak algıladıkları görülmüştür. Ayrıca öğrenciler coğrafya eğitiminin amaçları arasında çevreci bir bakış açısına dikkat çekmişlerdir. Sınıf öğretmeni adaylarının coğrafya ve ilköğretimde coğrafya eğitimin amaçlarına yönelik algılamalarının incelendiği diğer bir çalışma (Öztürk & Alkış, 2009) sonucunda ise, öğretmen adaylarının coğrafyaya yönelik algılarında 3 baskın kategori ortaya çıkmıştır. Bunlar sırasıyla fiziki ve beşeri coğrafya açısından ele alan görüş, yer açısından ele alan görüş ve insan çevre ilişkisi açısından ele alan görüştür. Ayrıca az da olsa küresel görüş ve çevreci görüş algılamaları da saptanmıştır. Diğer bir çalışma sonucunda da, sınıf öğretmenlerinin coğrafya denilince akıllarına öncelikle yeryüzü şekillerinin geldiği bulunmuştur (Şeyihoğlu ve Geçit, 2010). Geçit’in (2009) ortaöğretim öğrencileri, Akengin’in (2008) ise öğretmenler üzerine yaptığı çalışmalar sonucunda da genel olarak coğrafya ve coğrafya konularına yönelik olumlu bakış açılarının varlığı tespit edilmiştir.

Önyargılar, güdüler ve tutumlar, öğrencilerin derslerdeki başarıları üzerinde doğrudan etkili olduğundan, çeşitli eğitim kademelerindeki öğrencilerin coğrafyaya yönelik tutumlarını saptamaya çalışan araştırma bulgularından da bahsetmek gerekir. Öncelikle çok farklı anlamlar yüklenen “*Tutum*”un Büyük Türkçe Sözlükte tanımlamalarına bakıldığında şu açıklamalar dikkat çekmektedir:

1. Davranışları güdeleyen, kalıplı ve kazanılmış eğilim ya da yatkınlık, 2. Belli nesnelere, olaylara, kişilere karşı belli bir biçimde davranma yolunda toplumsal olarak kazanılmış eğilim ya da yönelim (TDK, 2011). Öğrencilerin coğrafyaya yönelik tutumlarını ortaya koyma amacı güden çalışmalara örnek olarak, Artvinli ve arkadaşlarının (2010) çalışması gösterilebilir. Özel liselerdeki üstün yetenekleri öğrencilerin coğrafya dersine yönelik algılarının tespiti amacıyla yapılan bu çalışma sonucunda genel olarak öğrencilerin coğrafyaya yönelik pozitif tutum içinde oldukları görülmüştür. Verilerin kişisel bilgi anketi ve bir coğrafya tutum ölçeğinin kullanılmasıyla elde edildiği bir başka çalışmada da, Siirt ilindeki bazı lise öğrencilerinin coğrafya dersine yönelik tutumları çeşitli değişkenler açısından incelenmiştir. Araştırmada öğrencilerin coğrafya tutumlarının; devam ettikleri lise, okudukları alan, cinsiyet, kardeş sayısı ve baba öğrenim durumu değişkenlerine göre farklılık gösterdiği belirlenmiştir (Özgen ve Bindak, 2009). Sınıf öğretmenliği birinci ve dördüncü sınıf öğrencilerinin coğrafyaya yönelik tutumlarının tespiti amacıyla gerçekleştirilen diğer bir çalışma sonucunda da (Dikmenli ve Aslan, 2009), öğrencilerin bu derse yönelik olumlu tutuma sahip oldukları ancak dördüncü sınıf öğrencilerinin birinci sınıf öğrencilerine göre daha pozitif tutuma sahip oldukları saptanmıştır. Bunun nedeni ise, öğretmenlerin ders işleme yöntemleri ve derslerde araç-gereç kullanımına bağlanmıştır. Diğer yandan bu derse yönelik tutumun cinsiyet ve öğretim türü (I. ve II. Öğretim) ile anlamlı bir farklılık göstermediği saptanmıştır. Cin'in (2008), sınıf öğretmeni adaylarının yaşadıkları yere göre coğrafya dersine karşı tutumlarını incelediği çalışma sonucunda ise, kırsal bölgelerde yaşayan öğrencilerin coğrafya dersini daha çok sevdiğini tespit edilmiştir. K.K.T.C.'deki lise öğrencileri ile öğretmenlerin coğrafya dersine karşı ilgi ve tutumlarının araştırıldığı bir çalışmada ise (Şengül, 2007), öğretmen ve öğrencilerin görüşleri arasında genel bir farklılık bulunmamıştır. Diğer bir ifadeyle öğretmenler, öğrencilerin coğrafya dersine olan ilgi ve tutumlarının coğrafya dersinin anlaşılması açısından çok önemli olduğu görüşüyle, öğrenciler bu kadar etkili olmadığını düşünmektedirler. Çalışma alışkanlıkları, ev ortamı, güven ve sınav, sağlık, temel ihtiyaçlar, arkadaşlar, aile baskısı, ders dışı faaliyetler, kişisel özellikler, zekâ ve uyum coğrafya dersine olan ilgi ve tutumları etkilemektedir. Lise öğrencilerin coğrafya dersine yönelik tutumlarının değerlendirildiği bir diğer çalışma da ise, ortaöğretim III. sınıf öğrencilerinin coğrafyaya yönelik tutumları çeşitli değişkenler açısından incelenmiştir (Tekinarslan, 2006). Çalışma sonucunda öğrencilerin coğrafya dersine yönelik tutumlarının öğrenim gördükleri alana göre farklılaştığı görülmüş, ayrıca dersteki başarılarının artışı ile tutumları arasında da doğrudan bir ilişki belirlenmiştir. Yine coğrafya öğretmenlerini yeterli buldukları ölçüde, coğrafya dersine karşı olumlu tutumlar geliştirdikleri sonucu dikkat çekmektedir. Lannes ve diğ. (2002) yaptığı çalışma da, cinsiyete göre coğrafyaya yönelik tutumlarda bir farklılaşma olmadığı ortaya konulmuştur (akt., Alım, 2008). Fraser'in (1981) yaptığı çalışmada ise, öğrencilerin yaşları ilerledikçe, coğrafya dersini de içeren sosyal bilgilere yönelik olumlu tutumlarında bir azalma görülmekte, buna sebep olan temel faktörün de meslek edinme kaygısı olduğu Print (1990) ve Betres (1983) tarafından savunulmaktadır (akt., Cin, 2008).

Bu araştırma, Artvinli ve arkadaşlarının (2010) gerçekleştirmiş oldukları çalışmalarının sonucundaki öneriler bağlamında gerçekleştirilmiştir. Söz konusu çalışmada tek bir özel okuldaki üstün yetenekli öğrencilerin coğrafya dersine yönelik tutumları tespit edilmeye çalışılmış ve sonuçta tam bir genellemeye gidilebilmesi için devlet okullarındaki üstün yetenekli öğrencilerin de tutumlarının tespiti gereği vurgulanmıştır. Ayrıca yapılan literatür taramasında, üstün yetenekli öğrencilerde coğrafya eğitimi ile ilgili yapılan başka bir çalışmaya rastlanılmamıştır.

Hâlbuki Dağlıoğlu'nun (2010) da belirttiği gibi üstün yetenekli çocuklar, potansiyel açıdan diğer sınıf arkadaşlarından öğrenme hızı, öğrenme derinliği ve sahip oldukları ilgiler bakımından farklıdır. Dolayısıyla üstün yetenekli çocuklara tam bir eğitim hizmeti verebilmek için hangi kademe olursa olsun öğretmenlerin öncelikle bu çocuklara ilişkin olarak temel bir takım bilgiye sahip olmaları gerekir. Eğer öğretmen bu konuda bilinçlenmez ise üstün yetenekli öğrencilere nasıl yaklaşacağını

bilemez. Bu belirsizlikten olumsuz etkilenen öğrenci, karşımıza bilişsel ve duyuşsal problemlerle çıkabilir. McCoach (2002)'ya göre öğrenci tutumları, okul başarısı üzerinde önemli etkisi olan faktörlerden birisidir. Okula, derse karşı olumlu tutuma sahip öğrenciler, olumsuz tutuma sahip öğrencilere göre daha fazla başarı göstermekte ve böylelikle eğitim programından daha fazla kazanç sağlanmaktadır.

Bu amaçla Türkiye'nin farklı illerindeki Bilim ve Sanat Merkezlerine devam eden üstün yetenekli ortaöğretim öğrencilerinin coğrafyaya yönelik tutumları, çeşitli değişkenler açısından incelenmiştir.

Yöntem

Bu araştırmada survey yöntemi (tarama modeli) kullanılmıştır. Anketlerin kullanıldığı bu yöntemde, daha çok araştırılmak istenen olayın veya problemin mevcut durumu nedir ve neredeyiz, sorularına cevap aranır (Çepni, 2009: 65).

Evren ve Örneklem

Ülkemizdeki "Bilim ve Sanat Merkezlerine" kayıtlı üstün yetenekli lise öğrencileri araştırmamızın evrenini oluştururken, Manisa, Malatya, Trabzon, Ordu ve Giresun BİLSEM'lerdeki toplam 59 lise öğrencisi örnekleme teşkil etmektedir. Bu örneklemin 21'i Trabzon, 15'i Manisa, 14'ü Giresun, 7'si Malatya ve 2'si ise Ordu BİLSEM'lere kayıtlı olan öğrencilerden meydana gelmektedir. Bu örneklem rastgele seçilmiştir.

Veri Toplama Araçları

Verilerin toplanması için Özgen ve diğ. (2007) tarafından geliştirilen 5 likert tipi "Coğrafya tutum ölçeği" kullanılmıştır. Araştırmada kullanılan tutum ölçeğindeki olumlu maddelere verilen cevaplar "Tamamen katılıyorum=5", "Çok katılıyorum=4", "Orta derecede katılıyorum=3", "Az katılıyorum=2", "Hiç katılmıyorum=1" şeklinde; olumsuz maddeler ise bunun tam tersi olarak kodlanmıştır. 20 maddeden oluşan ölçeğin alfa güvenilirlik katsayısı 0,92, test tekrar test güvenilirlik katsayısı 0,88 bulunmuştur. Ölçekteki maddelerin 9'u olumlu, 11'i ise olumsuz önerme içermektedir. Olumsuz soru köküne sahip olan maddelere ters kodlama yapılmıştır. Anketler okullara posta yolu ile gönderilmiştir. Ancak postanın ulaşamadığı ve henüz ortaöğretim düzeyinde öğrencisi bulunmayan okullar araştırmaya dâhil edilememiştir.

Verilerin Analizi

Çalışmada, anketlerden elde edilen veriler, SPSS 18 paket programında bağımsız t testi ve tek yönlü varyans analizine tabi tutularak değerlendirilmiştir. Ayrıca tutum ölçeğindeki her maddeye yönelik öğrenci cevaplarının frekans ve yüzdesi alınmıştır.

Bulgular

Bu bölümde öncelikle tutum ölçeğinde yer alan her maddeye yönelik öğrenci görüşleri *betimsel istatistik* ile öğrencilerin coğrafyaya yönelik tutumlarının çeşitli değişkenlere bağlı farklılaşması ise *t testi* ve *anova testi* ile analiz edilmiştir.

Tablo 1

Öğrencilerin Tutum Ölçeğindeki Maddelere Yönelik Görüşlerinin Frekans ve Yüzde Dağılımları

Tamamen Katılıyorum	Çok Katılıyorum	Orta Derecede Katılıyorum	Az Katılıyorum	Hiç Katılmıyorum	$\bar{X}$
---------------------	-----------------	---------------------------	----------------	------------------	-----------

---

	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	
1- Derslerin içinde en sevimsiz olanı coğrafyadır.	29	49.2	14	23.7	11	18.6	2	3.4	3	5.1	4.08
2- Coğrafya ders saatlerinin daha fazla olması gerekir.	3	5.1	4	6.8	17	28.8	16	27.1	19	32.2	2.25
3- Coğrafya beni huzursuz eden bir kelimedir.	34	57.6	13	22.0	10	16.9	1	1.7	1	1.7	4.32
4- Coğrafya dersleri genellikle sıkıcı geçer.	22	37.3	17	28.8	10	16.9	5	8.5	5	8.5	3.77
5- Coğrafya dersi çalışırken canım sıkılır.	19	32.2	14	23.7	15	25.4	3	5.1	8	13.6	3.55
6- Coğrafya ile ilgili araştırma yapmak isterim.	4	6.8	10	16.9	13	22.0	20	33.9	12	20.3	2.55
7- Coğrafya bana zevkli ve eğlenceli gelmiştir.	9	15.3	14	23.7	22	37.3	7	11.9	7	11.9	3.18
8- Coğrafya denilince aklıma sıkıntı verici bir şeyler geliyor.	32	54.2	13	22.0	8	13.6	3	5.1	3	5.1	4.15
9- Coğrafyayı hiçbir zaman sevmedim.	42	71.2	10	16.9	5	8.5	1	1.7	1	1.7	4.54
10- Coğrafya öğretmeni olmak isterdim.	2	3.4	0	0	5	8.5	8	13.6	44	74.6	1.44
11- Coğrafyanın ileriki yıllarda karsıma çıkmasını istemem.	20	33.9	10	16.9	11	18.6	6	10.2	12	20.3	3.33
12- Bir coğrafyacı olmak isterdim.	1	1.7	1	1.7	7	11.9	12	20.3	38	64.4	1.55
13- Coğrafya sevmediğim dersler arasında yer alır.	27	45.8	17	28.8	9	15.3	4	6.8	2	3.4	4.06
14- Coğrafya öğrenmek mutluluk verici bir şeydir.	4	6.8	13	22.0	13	22.0	17	28.8	12	20.3	2.66
15- Coğrafyaya karşı bir ilgimin olduğu söylenilemez.	14	23.7	12	20.3	13	22.0	11	18.6	9	15.3	3.18
16- Coğrafya en zevk aldığım derslerden birisidir.	3	5.1	10	16.9	17	28.8	18	30.5	11	18.6	2.59
17- Coğrafi olaylar çok ilgimi çeker.	5	8.5	12	20.3	21	35.6	17	28.8	4	6.8	2.94
18- Coğrafya konuları insanı sıkıyor.	19	32.2	19	32.2	11	18.6	6	10.2	4	6.8	3.72
19- Canım sıkıldığı zaman coğrafya sorusu çözerim.	2	3.4	2	3.4	3	5.1	7	11.9	45	76.3	1.45
20- Coğrafya ilgi alanıma girmiyor.	16	27.1	15	25.4	10	16.9	5	8.5	13	22.0	3.27
Ortalama Tutum Puanı											3.13

Toplam 20 maddelik tutum ölçeği incelendiğinde (tablo 1) 20 maddelik ölçekten elde edilen ortalama tutum puanının 3.13 olduğu görülmektedir. Bu puan ortalamasının "Orta düzey"e denk geldiği söylenebilir. Çünkü elde edilen bulguların aritmetik ortalaması ($\bar{X}$) aşağıdaki aralıklar dikkat alınarak yorumlanır (Özdamar, 2003: 32): Çok düşük: 1-1.79, düşük: 1.80-2.59, orta: 2.60-3.39, yüksek: 3.40-4.19, çok yüksek: 4.20-5.00.

Olumlu maddeler arasında en yüksek puan ($\bar{X}$ =3.18) 7. maddeye aittir. Öğrencilerin % 15,3'ü coğrafyayı "Coğrafyanın eğlenceli ve zevkli oluşu görüşüne" "Tamamen", % 23'ü ise "Çok" katıldığını ifade etmiştir. 17. maddedeki "Coğrafi olaylar çok ilgimi çeker" ifadesinin ortalaması ise 2.94'tür. Bu ifadeye "Tamamen" katılanlar % 8,5, "Çok" katılanlar % 20,3, "Orta derece" katılanlar %35,6 iken,

“Az” katıldığını ifade edenlerin oranı da %28,8’dir. Bu iki madde dışındaki diğer olumlu maddelerdeki ortalamalar 3’ün altında seyretmektedir. Olumsuz maddelerdeki ortalamaların yüksekliği dikkat çekicidir. 11 olumsuz maddeden 5’inin ortalaması 4’ün üzerindedir. Olumsuz maddeler arasında en dikkat çekici olan $\bar{X} = 4,54$ ile “Coğrafyayı hiçbir zaman sevedim” ifadesidir. Bu maddeye öğrencilerin % 71,2’si “Tamamen”, % 16,9’u ise “Çok” katıldığını ifade etmiştir. “Coğrafya beni huzursuz eden bir kelimedir” diyenlerin ortalaması ise (madde 3) $\bar{X} = 4,32$ ’dir. Bu maddedeki ifadeye öğrencilerin % 57,6’sı “Tamamen”, % 22’si “Çok” katıldığını belirtmiştir. 8. maddedeki “Coğrafya denilince aklıma sıkıntı verici bir şeyler geliyor” ifadesinin ortalaması da 4’ün üzerindedir ($\bar{X} = 4,15$). Yine bu ifadeye de % 54,2 “Tamamen”, % 22 de “Çok” katıldığını belirtmiştir. Olumsuz maddeler içinde ortalaması 4’ün üzerinde olan diğer iki madde ise sırasıyla 1. ($\bar{X} = 4,08$) ve 13. maddelerdir ($\bar{X} = 4,06$). 1. maddedeki, “Dersler içinde en sevimsiz olanı coğrafyadır” görüşüne öğrencilerin yaklaşık yarısı (% 49,2) “Tamamen” katılırken, 13. maddedeki, “Coğrafya sevmeyişim dersler arasında yer alır” ifadesine ise yine öğrencilerin % 46 civarı “Tamamen” katıldığını belirtmiştir.

Tablo 2

Öğrencilerin Cinsiyet Durumlarına Göre Coğrafyaya Yönelik Tutumlarının T- Testi Sonuçları

Cinsiyet	N	$\bar{X}$	S	Sd	t	P
Kız	33	3.12	.76	57	.126	.90
Erkek	26	3.14	.66			

Tablo 2’de görülen t testi sonuçlarına göre cinsiyete göre öğrencilerin coğrafya dersine yönelik tutumları açısından anlamlı bir fark görülmemektedir ($t_{(57)} = .126$, $p > .05$). Ortalamalar oldukça birbirine yakındır.

Tablo 3

Öğrencilerin Devam Ettikleri Okul Türlerine Göre Coğrafyaya Yönelik Tutumlarının T- Testi Sonuçları

Okul Türü	N	$\bar{X}$	S	Sd	t	P
Anadolu Lisesi	42	3.26	.69	57	2.24	.02
Fen Lisesi	17	2.81	.57			

Tablo 3’deki verilere göre, öğrencilerin okul türleri ile coğrafyaya yönelik tutumları arasında anlamlı bir farklılık görülmektedir ($t_{(57)} = 2.24$, $p < .05$). Anadolu lisesi öğrencilerinin ortalama tutum puanları ($\bar{X} = 3.26$) fen lisesi öğrencilerinden daha yüksektir ($\bar{X} = 2.81$).

Tablo 4

Öğrencilerin Devam Ettikleri Sınıflar ile Coğrafyaya Yönelik Tutumlarının ANOVA Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p
Gruplararası	2.011	2	1.006	2.046	.13
Gruplarıçi	27.230	56	.492		
Toplam	29.541	58			

Tek yönlü varyans analizi (anova) sonuçlarına göre, öğrencilerin devam ettikleri sınıflar ile coğrafyaya yönelik tutumları arasında anlamlı bir farklılık söz konusu değildir ($F_{(2,56)} = 2.046$, $p > .05$).

Tablo 5*Öğrencilerin Devam Ettikleri Sınıflar ile Coğrafyaya Yönelik Ortalama Tutum Puanları*

Öğrencilerin Sınıfları	N	$\bar{X}$	S
9. Sınıf	29	2.960	.743
10. Sınıf	21	3.240	.700
11. Sınıf	9	3.450	.530
Toplam	59	3.134	.713

Ancak tablo 5'e bakıldığında üst sınıflara doğru coğrafya dersine yönelik tutumların daha pozitif bir yaklaşımda olduğu da ortalamalara bakılarak ifade edilebilir bir bulgudur.

Tablo 6*Öğrencilerin Alanları ile Coğrafyaya Yönelik Tutumlarının ANOVA Sonuçları*

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	p
Gruplararası	2.216	2	1.108	2.270	.11
Gruplarıçi	27.325	56	.488		
Toplam	29.541	58			

Öğrencilerin alanları ile coğrafyaya yönelik tutumlarının tek yönlü varyans analizi (anova) sonuçlarına bakıldığında, anlamlı bir farklılığın söz konusu olmadığı görülmektedir ($F_{(2,56)} = 2.270$, $p > .05$).

Tablo 7*Öğrencilerin Alanları ile Coğrafyaya Yönelik Tutum Puan Ortalamaları*

Öğrencileri Alanları	N	$\bar{X}$	S
Fen	20	3.175	.704
Türkçe-Matematik	9	3.544	.487
Alan Yok (9. Sınıflar)	30	2.985	.742
Toplam	59	3.134	.713

Her ne kadar öğrencilerin alanları ile coğrafyaya yönelik tutumları arasında anlamlı bir farklılık görülmesine de Tablo 7 deki ortalamalara göre; Türkçe-Matematik alanındaki öğrencilerin daha pozitif tutum içerisinde oldukları, bunun yanında henüz alan tercihi yapamayan 9. sınıf öğrencileri ile fen alanı öğrencilerinin daha olumsuz tutum içinde oldukları dikkat çekmektedir. Aslında bu durum

tablo 5'teki verileri de teyit etmektedir. Çünkü tabloda da 9. sınıf öğrencilerin en düşük tutum puan ortalamalarına sahip oldukları görülmektedir.

Tablo 8*Öğrencilerin Aile Gelirleri ile Coğrafyaya Yönelik Tutumlarının ANOVA Sonuçları*

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p
Gruplararası	.102	2	.051	.097	.90
Gruplarıçi	29.439	56	.526		
Toplam	29.541	58			

Tablo 8'e göre öğrenci ailelerinin aylık gelir miktarları ile öğrencilerin coğrafyaya yönelik tutumları arasında tek yönlü varyans analizi (anova) sonuçlarına göre, anlamlı bir farklılık söz konusu değildir ($F_{(2,56)} = .097, p > .05$).

Tablo 9

Öğrencilerin Aile Gelirleri ile Coğrafyaya Yönelik Ortalama Tutum Puanları

Velilerin Aylık Geliri	N	$\bar{X}$	S
Aylık Aile Geliri 1000 TL Altında Olanlar	10	3.135	.647
Aylık Aile Geliri 1000-2000 TL Arasında Olanlar	24	3.181	.824
Aylık Aile Geliri 2000 TL Üstünde Olanlar	25	3.090	.645
Toplam	59	3.134	.713

Tablo 9'a göre ailelerinin aylık geliri 1000-2000 tl arasında olan öğrencilerin coğrafyaya yönelik tutumları değer gelir gruplarındakilerine göre anlamlılık arz etmeyecek düzeyde daha yüksektir.

Tablo 10

Öğrencilerin Anne Eğitim Durumları ile Coğrafyaya Yönelik Tutumlarının ANOVA Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	p
Gruplararası	1.316	2	.658	1.306	.27
Gruplarıçi	28.225	56	.504		
Toplam	29.541	58			

Tek yönlü varyans analizi (anova) sonuçlarına göre, öğrencilerin anne eğitim durumları ile coğrafyaya yönelik tutumları arasında da anlamlı bir farklılık söz konusu değildir ($F_{(2,56)} = 1.306, p > .05$).

Tablo 11

Öğrencilerin Anne Eğitim Durumları İle Coğrafyaya Yönelik Ortalama Tutum Puanları

Anne Eğitim Durumları	N	$\bar{X}$	S
İlköğretim	14	3.264	.825
Lise	18	2.911	.803
Yükseköğretim	27	3.216	.561
Toplam	59	3.134	.713

Ancak ilköğretim mezunu anne çocuklarının diğerlerine göre az da olsa daha yüksek tutum puanlarına sahip oldukları görülmektedir.

Tablo 12

Öğrencilerin Baba Eğitim Durumları ile Coğrafyaya Yönelik Tutumlarının T Testi Sonuçları

Baba Eğitim Durumları	N	$\bar{X}$	S	sd	t	p
Lise ve altı	19	3.09	.72	57	.294	.769
Lise üstü	40	3.15	.71			

Öğrencilerin baba eğitim durumlarının t-testi sonuçlarına göre; öğrencilerin baba eğitim durumları ile coğrafyaya yönelik tutumları arasında anlamlı bir farklılık görülmemektedir ($t_{(57)} = .57, p > .05$). Ancak

lise ve altı eğitim düzeyine sahip babaların çocuklarına ait tutum puanları, lise üstünde eğitim düzeyine sahip babaların çocuklarına göre daha düşüktür.

Tartışma

Türkiye'nin beş farklı ilinin (Manisa, Malatya, Trabzon, Ordu ve Giresun) Bilim ve Sanat Merkezlerine kayıtlı 59 üstün yetenekli ortaöğretim öğrencisinin, coğrafyaya yönelik tutumlarının kişisel özelliklerine bağlı değişiminin tespiti amacıyla gerçekleştirilen bu çalışma neticesinde ortaya çıkan sonuçlar şu şekildedir:

Örneklemin, özellikle Anadolu ve Fen Lisesi fen alanı öğrencisi olan (9. sınıf öğrencilerinin) önemli bir kısmı coğrafyaya yönelik olumlu bir tutum içinde değillerdir. Ölçek maddelerinin tek tek analiz edildiği tablo 1; öğrencilerin önemli bir kesiminin coğrafya dersini sevmediğini, bu dersin sıkıcı geçtiğini ve huzursuz olduklarını, ileri yıllarda karşılaşılacak istenen bir ders olmadığını, coğrafya ile ilgili bir mesleği seçmeyi düşünmediklerini göstermektedir. Diğer yandan, cinsiyet, sınıf düzeyi, alan, aile aylık geliri ile ebeveyn eğitim durumu gibi bağımsız değişkenlerin, coğrafyaya yönelik tutum puanları üzerinde anlamlı değişikliklere yol açmadıkları *t testi* ve *anova* sonuçları ile ortaya konmuştur. Anlamlı farklılık sadece okul türlerinde söz konusudur. Burada Anadolu Lisesi öğrencilerinin ortalama tutum puanlarının fen lisesi öğrencilerine göre daha yüksek olduğu dikkat çekmektedir. Bu sonuç, Sevimli'nin (2003) çalışması ile paralellik göstermektedir. Sevimli, bu durumu okullara yönelik beklenti ile açıklamaktadır. Coğrafya disiplini sözel olarak düşünüldüğü için, fen lisesi öğrencilerinin ileride tercih edeceği mesleklerin arasında pek bulunmamaktadır. Hâlbuki ne sözel ne de sayısal bir disiplin olmayan coğrafya esasında fen ve sosyal bilimler arasında bir köprü konumdadır. Araştırmanın diğer bir bulgusu olarak sınıflar arasında da 11. sınıf öğrencilerinin 9 ve 10. sınıf öğrencilerine göre daha pozitif tutum içinde oldukları görülmektedir. Türkçe-Matematik alanındaki öğrencilerin fen alanına göre, annesi ilköğretim mezunu olanların ise lise ve yüksek öğretim mezunlarına göre daha yüksek tutum puanlarına sahip oldukları görülmektedir. İlköğretim mezunu anne çocuklarının coğrafyaya yönelik daha pozitif tutum içerisinde olmalarına karşılık, babası ilköğretim ve lise mezunu olan çocukların ise daha düşük bir tutum ortalamasına sahip oldukları dikkat çekmektedir (tablo 11 ve tablo 12).

Öğrencilerin coğrafya dersine yönelik tutumlarının belirlenmesi amacıyla yapılan çalışmaların bazı sonuçları da araştırma sonuçlarımıza paralellik göstermektedir. Örneğin, Sevilmiş (2006) tarafından gerçekleştirilen ve 230 lise öğrencisinin örneklemini oluşturduğu çalışmada da öğrenci velilerinin eğitim durumlarının coğrafyaya yönelik tutumları büyük ölçüde etkilemediği saptanmıştır. Ayrıca okul türleri ile coğrafyaya yönelik tutumlar arasında anlamlı farklılığın oluşması da çalışma sonuçlarımıza benzer bulgulara işaret etmektedir. Ancak, adı geçen çalışmada cinsiyetin tutum üzerinde anlamlı bir farklılığa yol açması bu çalışmanın verilerinden farklı bir sonuç göstermektedir. K.K.T.C.'deki ortaöğretim öğrencilerinin, coğrafya dersine karşı ilgi ve tutumlarının araştırıldığı bir başka çalışma sonucunda da, öğrencilerin sınıf düzeyi, anne-baba eğitim durumu değişkenlerinde anlamlı bir farklılık görülmemiştir (Şengül, 2007). Bu veriler de, bulgularımıza paralellik göstermektedir.

Takinarslan'ın (2006) çalışması sonucunda, fen alanındaki öğrencilerin ortalama tutum puanlarının, Sosyal alanlar ile Türkçe-Matematik alanlarındaki öğrencilere göre düşük olması da araştırma bulgularına benzerlik göstermektedir. Ancak, Özgen ve Bindak'ın (2009) çalışmasında ortaöğretim öğrencilerinin coğrafyaya yönelik tutumlarının okudukları alan, cinsiyet ve baba öğrenim durumlarına göre anlamlı farklılık göstermesi çalışmanın bulgularına paralellik göstermemektedir. Dikmenli ve Aslan'ın (2009) sınıf öğretmenliği birinci ve dördüncü sınıf öğrencilerinin coğrafyaya yönelik tutumlarının tespiti amacıyla yapılan çalışmalarında da, cinsiyetler açısından anlamlı bir farklılık oluşmadığı, ancak sınıf düzeyleri açısından anlamlı farklar olduğu dikkat çekmektedir.

Birinci bulgu da çalışmamızın bulguları ile paralellik göstermektedir. Demirkaya ve Arıbaş'ın (2005) çalışmalarında cinsiyetin coğrafyaya yönelik tutumda farklılaşma oluşturmaması da yine tespitlerimize benzerlik göstermektedir. Yukarıda da ifade edildiği gibi yazarları bu çalışmaya sevk eden en temel unsurlardan biri, Artvinli ve diğ. (2010) nin özel liselerdeki üstün yetenekli öğrencilerin coğrafyaya yönelik tutumlarını ortaya koymak amacıyla gerçekleştirdikleri çalışma sonrasında, ülkemizdeki farklı devlet okullarına devam eden üstün yetenekli öğrencilerin de tutum tespitlerinin yapılması gerektiği yönündeki önerileridir. Araştırma bulgularımızın bazıları belirtilen araştırmayla paralellik gösterirken, genel anlamda farklı bulgular saptanıldığını da belirtmek gerekir. Öncelikle cinsiyetler açısından bu derse yönelik anlamlı farklılığın olmaması benzer bir bulgu iken, genel olarak öğrenci tutumlarının adı geçen çalışmada ortanın oldukça üstünde olması ($\bar{X}=3.50$), araştırma sonuçlarımızdan farklı bir duruma işaret etmektedir. Diğer farklı bir bulgu ise, çalışmamızda alt sınıf öğrencilerinin (9. sınıf) daha düşük tutum puanlarına sahip olmasına karşın, belirtilen çalışmada ise üst sınıf öğrencilerinin daha negatif tutum içinde oluşudur.

Elde edilen bulgular neticesinde ortaya çıkan en önemli sonuç; beş farklı ildeki Bilim ve Sanat Merkezlerine kayıtlı 59 üstün yetenekli öğrencinin coğrafyaya yönelik tutumlarının yeteri kadar yüksek olmadığıdır. Coğrafyanın içeriği ve önemi noktasında, anlaşılammış ve anlatılmamış kısımlar olduğu muhakkaktır. Bilgiyi içselleştirme sürecinin, hem öğretmen hem de öğrenci açısından daha etkili olarak karşımıza çıkması, öğrenci merkezli yaklaşımların bilinmesi ve uygulanmasına bağlıdır. Çok sayıda soyut konuların yer aldığı özellikle 9. sınıf programının uygulanmasında konuların somutlaştırılabilmesi oldukça önem arz etmektedir. Ortalama tutum puanlarının alt sınıflarda, özellikle 9. sınıfta daha düşük olması, bu sınıf programının daha yoğun olması ile de açıklanabilir. Programın yüzeysel işlenmesine sebep olabilecek bu durum; öğrencilerde coğrafyanın misyon ve öneminin kavranmasını güçleştirdiğinden dolayı önyargılar gelişmesine sebep olabilmektedir.

Coğrafya ile ilgili olabilecek meslekleri seçmek isteyenlerin çok az bir oranı teşkil etmesi doğal olarak derse yönelik olumsuz tutumun bir nedeni veya sonucu olarak düşünülebilir. Bu durumun altında yatan etken ülkemizdeki "Coğrafya" bilgisinin sadece öğretmenlik mesleğiyle ilişkilendirilmesidir. Dolayısı ile de iş imkânlarının da az olmasıdır. Oysa gelişmiş ülkelerde olduğu gibi CBS'nin yaygın kullanılmaya başlanmasıyla, coğrafyanın daha geniş istihdam potansiyeli taşıyabileceği noktasında öğrenciler bilinçlendirilebilir. Coğrafya laboratuvar ortamlarında CBS temelli çalışmaların yapılması bu açıdan oldukça önem taşımaktadır. Çalışmanın bulgularından elde edilen sonuçlara dayalı olarak şu önerilerde bulunulabilir;

Coğrafya dersine yönelik tutumu etkileyebileceği düşünülen daha farklı bağımsız değişkenlerin etkisinin test edildiği, daha geniş örneklemelere ulaşılması önerilebilir. Farklı yaş grupları ve okul türlerinde öğrenim gören öğrencilerin coğrafya dersine yönelik tutumları ortaya çıkarılıp, sonuçlar ve bunları etkileyen faktörler karşılaştırılabilir.

Öğrencilerin olumsuz tutuma sahip olmalarında, öğretmenlerinin mesleğe ve derse tutumu etkili olabileceğinden, öğretmenlerin coğrafya dersine ve mesleğine yönelik tutumları tespit edilip, öğrenci tutumları üzerine etkisi test edilebilir. Ayrıca coğrafyaya yönelik tutum verilerini ve bunları etkileyen değişkenleri içeren bir meta analiz çalışmasının yapılması da önerilebilir.

Öğretmenlerimizin, üstün yetenekli öğrencilerin algılayış biçimleri ve bu öğrencilere yönelik özel olarak yürütülmesi gereken eğitim-öğretim süreçleri ve bu süreçlerin takibi konusunda bilgilendirilmesi gerekmektedir. Dolayısı ile öğretmenlerimizin ilk önce sınıflarında bulunan üstün yetenekli öğrencileri nasıl tespit edebilecekleri konusunda eğitim almaları gerekmektedir. Bu formasyon süreci öğrencilerimizin bireysel olarak ilgi, istidat ve kabiliyetlerine göre eğitim alma haklarının en doğal yansıması olacaktır.

Coğrafya disiplininin, belli bir alan ve bölümden bağımsız şekilde edinilmesi gerekliliğinden ötürü, okul türleri ve bölümler arasında ortaya çıkan tutum farklılıklarının önüne geçmek gerekmektedir. Bu nedenle özellikle üniversite giriş sınavları başta olmak üzere çeşitli sınavlarda fen alanına yönelik tercihlerde bulunacak öğrencilerin de coğrafya sorularından sorumlu tutulmaları, bu disiplini daha çok önemsemelerine ve bunun sonucun olarak da daha olumlu tutum geliştirmelerine imkân verebilir.

Coğrafya bilim uzmanlarının yurt içi ve dışındaki istihdam alanları tespit edilerek karşılaştırma yapılabilir. Sonuçlar ilgili ve yetkililerle paylaşılabilir. Bu alana ilgi duyan öğrenciler de konu ile ilgili bilinçlendirilebilir. Ayrıca, içinde coğrafya kelimesi geçen meslek türü (coğrafya öğretmeni) az olmasına karşın neredeyse bu bilgiyi kullanmayan meslek yoktur. Öğrencilerimize coğrafi bilginin günlük hayatta işlevleri gereği, yaşamdan ayrı düşünülemediği hususu göz ardı edilmeden eğitim verilmelidir. Üniversitelerin coğrafya ve öğretmenliği bölümlerinde CBS uygulamalarına sıklıkla yer verilmelidir. Ancak bu eğitimde uygulama bilgisini almış öğretmen adayları öğrencileri ile bunu paylaşabilir. Öğretmenlerimiz için de bu çerçevede hizmet içi eğitimler verilebilir.

Ayrıca çağdaş eğitim/öğretim yaklaşımlarının, içerdiği yöntem, teknik ve materyallerin öğretmen adayları ve öğretmenler tarafından iyi bilinmesi ve öğrenciler tarafından da sıklıkla kullanılması, coğrafya dersine yönelik olumlu tutum geliştirmek açısından önerilebilir. Özellikle 9. sınıflarda coğrafyaya yönelik gelişen olumsuz tutumun önüne geçilmesi de, bu şekilde konuların somutlaştırılması ile sağlanabilir. Tüm bunlara ek olarak öğrencilerin derslere yönelik tutumlarını etkileyen bir faktör olarak karşımıza çıkan program yoğunluğu dikkate alınarak programlar hazırlanmalı, yoğunluklar hafifletilebilir.

Üstün yetenekli öğrenciler için daha üst düzey beceri (analiz, sentez, değerlendirme gibi) gerektirecek etkinlikler ile coğrafyanın sorun çözücü uygulama boyutuna yönelik çalışmaların yapılması da önerilebilir.

Kaynakça

Akengin, H. (2008). Coğrafya Öğretmenlerinin Yenilenen Coğrafya Öğretim Programına Yönelik Görüşleri. *Marmara Coğrafya Dergisi*, 18, 1-20, <http://www.marmaracografya.com/pdf/18-1-1-20-hamzaakengin-cografyaogretmenlerininyenilenenlisecografyaogretimprogrami.pdf> adresinden 07.03.2011 tarihinde edinilmiştir.

Alım, M. (2008). Lise Öğrencilerinin Coğrafyaya Yönelik Tutumları, *Doğu Coğrafya Dergisi*, 19, 25-32.

Alkış, S. (2009). Turkish Geograhly Trainer Teacher's of Geograph. *Research in Geographical and Enviromental Education (IRGEE)*, 18(2), http://eric.ed.gov/ERICWebPortal/search/detailmini.jsp?_nfpb=true&_ERICExtSearch_SearchValue_0=EJ861964&ERICExtSearch_SearchType_0=no&accno=EJ861964 adresinden 06.03.2011 tarihinde edinilmiştir.

Artvinli, E., Gülüm, K. ve Çoşkun, S. (2010). Üstün Yetenekli Öğrencilerin Coğrafya Dersine Karşı Eğilimleri, *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 3 (14), 62-69,

http://www.sosyalarastirmalar.com/cilt3/sayi14pdf/artvinli_eyup_kamilegulum_selamicoskun.pdf adresinden 07.03.2011 tarihinde edinilmiştir.

Cin, M. (2008). Sınıf Öğretmeni Adaylarının Yaşadıkları Yere Göre Coğrafya Dersine Karşı Tutumlarındaki Farklılıklar, *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 16 (1), 185-190.

Çepni, S. (2009). *Araştırma ve Proje Çalışmalarına Giriş*. Trabzon: Yazarın kendi yayını.

Dağlıoğlu, E. (2010). Üstün Yetenekli Çocukların Eğitiminde Öğretmen Yeterlikleri Ve Özellikleri, *MEB Dergi*, 186.

Demirkaya, H., Arıbaş, K. (2005). Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Üçüncü Sınıf Öğrencilerinin Coğrafya Dersine Yönelik Tutumlarının Değerlendirilmesi, *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 12, http://www.sosyalbil.selcuk.edu.tr/sos_mak/makaleler/Hilmi%20DEM%C4%B0RKAYA%20-%20Kenan%20ARIBA%C5%9E/179-187+.pdf adresinden 27.03.2011 tarihinde edinilmiştir.

Dikmenli, Y., Aslan, C. A., (2009). Sınıf Öğretmenliği Birinci ve Dördüncü Sınıf Öğrencilerinin Coğrafya Dersine Yönelik Tutumlarının Karşılaştırılması, 10 (2), 29-36, *Ahi Evran Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, [http://kefad.ahievran.edu.tr/archieve/pdfler /Cilt10Sayi2/JKEF_10_2_2009_29_36.pdf](http://kefad.ahievran.edu.tr/archieve/pdfler/Cilt10Sayi2/JKEF_10_2_2009_29_36.pdf) adresinden 07.03.2011 tarihinde edinilmiştir.

Doğanay, H. (1993). *Coğrafyaya Giriş*. Ankara: Gazi Büro Kitabevi.

Efe, R. (1996). Coğrafyada Yeni Yaklaşımlar, Coğrafya Eğitiminde Çağdaş Yöntem Ve Teknikler. *Marmara Coğrafya Dergisi*, 1, 135-149.

Geçit, Y. (2009). Trabzon Merkez Ortaöğretim Öğrencilerinin Görüşleri Doğrultusunda Yeni Coğrafya Öğretim Programı Ve Yapılandırmacı Kuram İlişkisi, *Marmara Coğrafya Dergisi*, 19, 30-54, <http://www.marmaracografya.com/pdf/19.3.pdf> adresinden 07.03.2011 tarihinde edinilmiştir.

Hardwick, S. W., Holtgrive, D.G. (1996). *Geography Educors: Standarts, Themes And Cepcens*. USA: New Jerney, Prantice-Hall.

McCoach, D. B. (2002). *A Validation Study Of The School Attitude Assessment Survey*. Measurement and Evolution in Counseling and Development, 35(2), 66-78.

Özdamar, K. (2003). *Modern Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Eskişehir: Kaan Kitabevi.

Özgen, N., Bindak R., Birel, F. K., (2007). Coğrafya Dersine Yönelik Bir Tutum Ölçeğinin Geliştirilmesi. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Eğitim Fakültesi Dergisi*, Sayı: 13, s: 58- 64.

Özgen, N., Bindak, R. (2009). Lise Öğrencilerinin Coğrafyaya Yönelik Tutumlarının Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi, 29 (2), 421-440, *Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, <http://www.gefad.gazi.edu.tr/window/dosyapdf/2009/2/7-421-440.pdf> adresinden 07.03.2011 tarihinde edinilmiştir.

Öztürk, M., Alkış, S. (2009). Sınıf öğretmeni adaylarının coğrafya ile ilgili algılamaları. *İlköğretim Online Dergisi*, 8(3), 782-797, <http://ilkogretim-online.org.tr/vol8say3/v8s3m13.pdf> adresinden 06.03.2011 tarihinde edinilmiştir.

Sevilmiş, F. D. (2006). *Lise Birinci Sınıf Öğrencilerinin Coğrafya Dersine Yönelik Akademik Benlik Ve Tutumları İle Başarıları Arasındaki İlişki (İzmir Konak İlçesi Örneği)*. Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Sevimli, A. (2003). *Farklı Programlar Uygulanan Ortaöğretim Kurumlarındaki Birinci Sınıf Öğrencilerinin Coğrafya Dersine Yönelik Tutumları ve Bunların Karşılaştırılması*, Yüksek lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Ortaöğretim Sosyal Alanlar Eğitimi Anabilim Dalı Coğrafya Öğretmenliği Bilim Dalı.

Şengül, N. (2007). *K.K.T.C.'deki Liselerde Coğrafya Eğitiminde Öğrencilerin Coğrafya Dersine Olan İlgi ve Tutumları*, Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Şeyihoğlu, A., Geçit, Y. (2010). Sınıf Öğretmenlerinin Coğrafya İmajları. *Uluslar arası Avrasya Sosyal Bilimler Dergisi*, 1(1), 59-75, <http://www.avrasyadergisi.com/wp-content/uploads/2011/01/SINIF.pdf> adresinden 06.03.2011 tarihinde edinilmiştir.

TDK, (2001). <http://tdkterim.gov.tr/bts/> adresinden edinilmiştir. Erişim tarihi:21.02.2011.

Tekinarslan, H. (2006). *Lise Öğrencilerinin Coğrafya Dersine Karşı Tutumlarının Değerlendirilmesi*, Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Tümertekin, E. (1994). *Beşeri Coğrafyaya Giriş*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Yayınları.

Examination The Personal Characteristics Impacts On Identifying Gifted Students' Attitudes Towards Geography

Summary

This is the continuation of another study in which the attitudes of the highly gifted students in private schools toward geography course were determined. It was also necessary to determine the attitudes of the highly gifted students in public schools. In addition, in the literature reviews, no other studies conducted on the highly gifted students in relation to geography education were found. To this end, the attitudes of the highly gifted students attending the Science and Art Centers in different cities of Turkey towards geography were analyzed with regard to several variables.

In the study, the survey method was employed. Randomly selected 59 secondary education students from Science and Art Centers in 5 provinces constituted the sample. For data collection, a 5 point Likert type "geography attitude scale" developed by Ozgen et al. (2007) was used. The data obtained from the questionnaires was evaluated by being subjected to the independent t-test and one-way variance analysis via SPSS 18 package program. In addition, the frequency and percentage for the students' responses to each question in the attitude scale were calculated.

According to the findings obtained from the study, a great number of students does not like geography course. They stated that they were bored, and felt uneasy; they did not want to encounter with this course in the following years; and they did not intend to choose any profession related to geography. On the other hand, it was put forward by the results of *t-test* and *ANOVA* that the gender, grade level, the field of study, the family's monthly income and the parental educational level as independent variables did not cause meaningful changes on the scores of attitudes toward geography. The most important result emerged out of the findings is that the attitudes toward geography were not high enough. It is certain that regarding the content and the importance of geography, there were some parts which could not be understood and explained. Mean attitude scores being low at the lower grades, especially at 9th grade level, can be explained with the intensive curriculum for the lower grades.

In accordance with the results of the study, some suggestions can be made. First of all, the teachers must be informed about the highly gifted students.

Besides, although the types of professions including the word "geography" (geography teacher) are few, there is almost no profession which does not use the knowledge of this field. The students must be educated without ignoring the fact that geography can not be considered separate from the life with respect to the function of geographical knowledge in our daily life. GIS applications must be

employed frequently at the departments of geography and geography teaching. Only the prospective teachers who get the knowledge of the applications during their education period can share them with their students. In this context, the teachers can be provided with in-service education.

The fact that the methods, techniques and the materials that contemporary educational approaches include are well known by the prospective teachers and the teachers, and are often used by the students can be suggested in order to develop positive attitudes toward geography course. Avoiding

the negative attitudes developed toward geography, particularly at 9th grades level, depends on concretization of the topics and moderating the curriculum.

For the next studies, it can be suggested to reach larger samples where the effects of more different independent variables are tested. Also it can be proposed to conduct a study of meta-analysis including the data regarding the attitudes toward geography and the variables affecting these attitudes.

For the highly gifted students, the execution of the activities requiring higher-skills (analysis, synthesis, evaluation, etc.) and the practices intended for problem solving in geography can be recommended. The association of the topics with the current problems, arrangement of the visits to near or far places, and holding virtual trips by the use of teaching technologies are suggested. Designing learning environments where the students can have fun and do not feel bored can motivate them to be more interested in and responsive to the course.